

OIKEUS
LAISKUUTEEN

PAUL LAFARGUE

PAUL LAFARGUE
OIKEUS LAISKUUTEEN

Sosialismin kirjasto

1796-928X

SOSIALISMI.NET

Tampere 2009

Suomentaja anonyymi

SISÄLTÖ

ESIPUHE	6
I HYLÄTTÄVÄ OPINKAPPALE	8
II TYÖN ”SIUNAUS”	11
III MITÄ SEURAUKSIA ON LIIKATUOTANNOSTA	21
IV PIENI PESÄNSELVITYS SIVEYDENAPOSTOLIEN KANSSA	33
VIITTEET	38

ESIPUHE

Vuoden 1849 alkeiskoulukomiteassa hra Thiers totesi: ”Haluan tehdä papiston vaikutuksen rajoittamattomaksi, koska luotan siihen että se propagoi sellaista tervettä filosofiaa jonka mukaan ihmisen osa täällä maan päällä on kärsimys eikä kuten vastakkainen filosofia sanoo: nautinto.” Hra Thiers muotoili täten porvarillisen luokan moraalin, jossa ruumiillistuu julma egoismi ja rajoittunut äly.

Taistellessaan papiston tukemaa aatelista vastaan porvaristo kantoi vielä tutkimuksen vapauden ja ateismin lippua; mutta voitettuaan se muutti tyyliä ja suuntaa; ja nykyään se käyttää uskontoa taloudellisen ja poliittisen herruutensa pönkittämiseksi. 1400- ja 1500-luvulla porvaristo saattoi iloisesti nauttia pakanallisesta perinteestä ja ylistää lihan himoja, jotka kristinusko tuomitsi; nykyään se sitä vastoin, itse kaikenlaista hyvää ja nautintoa ahmien, kieltää ajattelijoittensa Rabelais’n ja Diderot’n opetukset ja saarnaa pidättyväisyyttä palkkatyöläisille. Kapitalistinen moraal, joka on vain kristillisen moraalin surkea parodia, julistaa työläisten ’lihan’ kiroukseen; sen ihanne on todellisten tuottajien tarpeiden rajoittaminen minimiin, näiden ilojen ja halujen tukahduttaminen sekä heidän pakottamisensa tahdottoman koneen rooliin, jossa heille ei suoda lepoa eikä kiitosta.

Vallankumouksellisten sosialistien on ryhdyttävä uudelleen taisteluun jonka porvariston filosofit ja pamfletistit kerran kävivät; on käytävä hyökkäykseen kapitalismin moraal, ja yhteiskunta-teorioita vastaan; on tuhottava ne ennakkoluulot, jotka hallitseva luokka on kylvänyt toimintaan kutsutun luokan päähän; on julistettava kaikille moralistisille teeskentelijöille, että maailma vielä lakkaa olemasta työläisten kyynelten laakso; että kommunistisessa

yhteiskunnassa, joka tulevaisuudessa perustetaan ”rauhanomaisesti jos mahdollista, tai sitten väkivalloin”, ihmisten halut vapautetaan, sillä ’kaikki ihmiset ovat luonnostaan hyviä, meidän on vain vältettävä halujemme väärää ja liiallista käyttöä’¹, ja tämä on saavutettavissa vain niiden samanaikaisella tasapainotuksella ihmisorganismien harmonisen kehityksen välityksellä. Sillä kuten tohtori Beddoe toteaa, ”vasta silloin kun rotu saavuttaa fyysisen kehityksensä maksimin, se saavuttaa moraalisten voimien ja energian korkeimman asteen”. Samaa mieltä oli myös suuri luonnontutkija Charles Darwin.²

’Oikeuden työhön’ kumoaminen, jonka tässä julkaisen uudelleen muutamien lisäysten kera, ilmestyi alun perin kirjoitussarjana viikkojulkaisussa *L’Egalite* vuonna 1880.

Sainte-Pelagien vankilassa, 1883.

P.L.

I HYLÄTTÄVÄ OPINKAPPALE

*Olkaamme laiskoja kaikessa,
paitsi rakkaudessa ja juomisessa,
paitsi laiskottelussa.*

Lessing

Muuan omituinen himo pitää nykyään vallassaan työväenluokkaa kaikissa niissä maissa, joissa kapitalistinen sivistys on vallitsevana, himo, josta on seurauksena nykyaikaisessa yhteiskunnassa tavallinen yksityinen ja joukkokurjuus. Se on rakkaus työtä kohtaan, raivoava, yksilöiden ja näiden jälkeläisten uuvuttamiseen saakka menevä työhalu. Sen sijaan, että olisivat taistelleet tätä henkistä harhaoppia vastaan, ovat papit, taloustieteilijät ja siveydenapostolit julistaneet työn pyhäksi. Vaikka ovat sokeita ja tietämättömiä ihmisiä, ovat he tahtoneet olla viisaampia kuin itse jumala; huolimatta siitä, että ovat heikkoja ja arvottomia luontokappaleita, ovat he tahtoneet saattaa jälleen kunniaan sen, minkä heidän jumalansa on kironnut. Vaikka en ole kristitty, en taloustieteilijä enkä siveydenaarnaaja, vetoan minä heidän sanoistaan heidän jumalansa sanoihin, heidän uskonnollisista, taloudellisista ja vapaa-ajattelijäsiveysoppinsa määräyksistä työn kauheisiin seurauksiin kapitalistisessa yhteiskunnassa.

Kapitalistisessa yhteiskunnassa on työ henkisen surkastumisen ja ruumiillisen häviön synnä. Vertailtakoon jonkin Rotschildin tai Kruppin talleissa olevia täysiverisiä hevosia, joita palvelemissa on kokonaiset joukot kaksikäisiä renkejä, raskaisiin normannilaisiin tai pommerilaisiin hevosiin, joilla kynnetään peltoja, jotka vetävät lantakuormia ja auttavat viljankorjuussa! Tarkastettakoon ylpeitä villejä, ennen kuin kaupan lähetysaarnaajat ja uskonkappaleiden

kauppamatkustajat ovat saattaneet heidät turmioon kristinopin, kuppataudin ja työn opinkappaleen kautta, ja vertailtakoon heitä sitten meidän kiusattuihin koneorjiimme.³

Jos meidän sivistyneessä Euroopassamme vielä haluaa löytää jälkeäkään ihmisten alkuperäisestä kauneudesta, täytyy mennä semmoisten kansojen keskuuteen, missä taloudelliset ennakkoluulot eivät vielä ole hävittäneet vihaa työtä kohtaan. Espanja, joka tosin nykyään sekin on huonontunut suvustaan, voi vielä kehua omistavansa vähemmän tehtaita kuin me vankiloita ja kasarmeja, mutta taiteilijan silmä ihailee ihmetellen rohkeita, kastanjanruskeita ja teräksisen joustavia andalusialaisia; ja meidän sydämemme lyö nopeammin kun kuulemme risaiseen ”capaansa” majesteettillisesti pukeutuneen kerjäläisen kutsuvan jotakin Ossunan herttuaa nimityksellä ”amigo” (ystävä). Espanjalaiselle, jossa alkuperäinen eläin ei ole vielä kuoletettu, on työ pahinta orjuutta. Myöskin kreikkalaiset tunsivat korkeimman kukoistuksensa aikoina mitä suurinta halveksumista työtä kohtaan. Ainoastaan orjien oli sallittu tehdä työtä, vapaa mies tunsii ainoastaan ruumiillisia harjoituksia ja henkisiä leikkejä. Se oli siihen aikaan, jolloin Aristoteles, Fidias ja Aristofanes elivät, siihen aikaan, jolloin kourallinen sankareita tuhosi Maratonin kentällä Aasian laumat ja jolloin Aleksanteri Suuri pian sen jälkeen valloitti koko tunnetun Aasian. Vanhan ajan filosofit opettivat halveksumaan työtä, tätä vapaan miehen alentamista. Runoilijat ylistivät laiskuutta, jumalten lahjaa. ”Oi Melibeus, jumalat ovat lahjoittaneet meille laiskuuden”, laulaa Virgilius. Kristuskin opettaa vuorisaarnassaan laiskuutta: ”Katsokaa kedon kukkasia, miten ne kasvavat: eivät ne tee työtä, eivätkä kehrää. Mutta minä sanon teille, ettei Salomo kaikessa kunniassaan ollut niin vaatetettu kuin (Matt. 6:28, 29.)

Jehova, parrakas ja hapannaamainen jumala, antoi ihailijoilleen ihanteellisen laiskuuden kauneimman esimerkin. Kuuden päivän työn jälkeen lepää hän kokonaisen iankaikkisuuden.

Mitkä ovat sen sijaan ne rodut, joille työ on ruumiillinen vaatimus? Ranskan auvergnelaiset; skotlantilaiset, brittiläisten saarten auvergnelaiset; ”gallegas”, Espanjan auvergnelaiset; yläsleesialaiset, Saksan auvergnelaiset; kiinalaiset, Aasian auvergnelaiset. Mitkä luokat meidän yhteiskunnassamme rakastavat työtä työn vuoksi. Pikkuviljelijät ja pikkuporvarit, jotka, edelliset kumartuneina pelloillaan, jälkimmäiset hautautuneina myymälöissään, muistuttavat maamyyrää, joka kaivaa kuopassaan ja joka ei milloinkaan kohotaudu pystyyn tarkastellakseen rauhassa luontoa.

Myöskin köyhälistö, tuottajien suuri luokka, joka vapautumisansa kautta vapauttaa ihmiskunnan orjan työstä ja joka tulee tekemään ihmiselämästä vapaan olennon, myöskin köyhälistö on, kieltäen historiallisen tehtävänsä, antanut työn opinkappaleen johtaa itseään harhaan. Sen rangaistus on ollut kova ja kauhea. Kaikki yksilöllinen ja yhteiskunnallinen kurjuus johtuu sen intohimosta työhön.

II TYÖN ”SIUNAUS”

Vuonna 1770 ilmestyi Lontoossa eräs nimettömän kirjailijan kirjoittama teos: ”An essay on trade and commerce” (tutkimus teollisuudesta ja kaupan alalta), joka aikoinaan herätti jonkinlaista huomiota. Sen tekijä, muuan suuri ihmisystävä, ylpeili sillä, että

”englantilainen käsiteollisuusroskaväki oli pannut päähänsä, että sillä englantilaisena, syntyperän oikeudella, on etuoikeus olla vapaampi ja riippumattomampi kuin työläisluokka missään muussa maassa Euroopassa”.

Tämä kunnon mies jatkaa:

”Tämä ajatus saattaa olla jonkin arvoinen, mikäli se vaikuttaa sotilaittemme rohkeuteen, mutta mitä vähemmän käsiteollisuustyöväki niin ajattelee, sen parempi sille itselleen ja koko valtiolle. Työmiesten ei pitäisi koskaan pitää itseään riippumattomina esimiehistään. — On suuressa määrin vaarallista rohkaista roskajoukkoa semmoisessa kauppavaltiossa kuin meidän maamme on, jossa mahdollisesti seitsemän kahdeksatta osaa koko kansasta kuuluu luokkaan, jolla on joko aivan vähän tai ei mitään omaisuutta... Parannus ei tule olemaan täydellinen ennen kuin meidän teolliset ’kätämme’ tyytyvät tekemään kuusi päivää työtä samasta summasta, minkä he nyt ansaitsevat neljässä”.⁴

Siten suositeltiin työtä ihmisten jaloimpien intohimojen taltuttajana jo sata vuotta ennen kuin Guizot eli. ”Mitä enemmän kansani tekevät työtä, sitä vähemmän tulee olemaan paheita”, kirjoitti Napoleon 5. päivänä toukokuuta 1807 Osterodesta. (Innostuttiko sikäläisten maaorjien tila häntä kirjoittamaan tämän lauseensa?) ”Minä olen auktoriteetti — ja minä olisin valmis määräämään, että sunnuntaisin, suoritetun jumalanpalveluksen jälkeen, liikkeet

ovat jälleen pidettävät auki ja työmiesten on jälleen mentävä toimeensa.” – Hävittääkseen laiskuuden ja taivuttaakseen ylpeyden ja riippumattomuusaiheet ehdotti näiden ”tutkimusten” kirjoittaja, että köyhät olisi suljettava *ihanteellisiin* työhuoneisiin (ideal workhouses), joiden tuli olla kauhun taloja ja joissa tuli tehdä työtä 14 tuntia päivässä sillä tavoin, että ruoka-aikojen tultua vähennetyksi jäisi jäljelle 12 täyttä työtuntia. 12 työtuntia päivässä, se oli siis 18. vuosisadan ihmisystävien ja siveydensaarnaajien ihannel! Miten pitkälle olemmekaan menneet tätä ”non plus ultraa” pitemmälle! Nykyaikaiset työpajat ovat muuttuneet ihanteellisiksi kuritushuoneiksi, joihin työläisjoukkoja suljetaan ja joissa ei ainoastaan miehet, vaan myöskin naiset ja lapset, tuomitaan 12- jopa 14-tuntiseen pakkotyöhön.⁵

Ja näiden kauhun sankarien jälkeläiset ovat antaneet työn opinkappaleen alentaa itseään siihen määrään, että he vuonna 1848 vastaanottivat sen lain, joka rajoitti työn tehtaissa 12 tuntiin päivässä, vallankumouksellisena voittona; he julistivat *työnoikeutta* vallankumouksellisena aatteena. Häpeä Ranskan köyhälistölle! Ainoastaan orjat voivat alentua sillä tavoin.

Vanhojen kreikkalaisten täytyisi nauttia vähintään 20 vuotta kapitalistista sivistystä, ennen kuin he voisivat käsittää tällaisista alentumista.

Köyhälistö on itse syypää siihen, että pakkotyön kärsimykset ovat tulleet sitä vaivaamaan lukuisampina kuin raamatun heinäsiirakat.

Samana työn, jota köyhälistö v. 1848 ase kädessä vaati, on se asettanut perheensäkin tehtäväksi; se on luovuttanut vaimonsa ja lapsensa tehtaanomistajille. Omin käsin ovat työläiset hävittäneet kotoiset lietensä ja omin käsin kuivauttaneet vaimojensa rinnat. Raskaana olevien ja imettävien vaimojen sallivat he mennä tehtaisiin ja vuorikaivoksiin, joissa nämä pilaavat terveytensä; omin

käsin ovat he hävittäneet lastensa elämän ja elinvoiman. – Häpeä sinulle, köyhälistö! Missä ovat ne innostuttavat, iloluontoiset ja jumalallista henkevyyttä rakastavat naiset, joista vanhat satumme ja kertomuksemme tiesivät tarinoida? Missä ovat ne rohkeat, jotka aina elinvoimaisina sirottivat ympärilleen uutta elämänhalua ja saattoivat tuskitta maailmaan terveitä ja voimakkaita lapsia? Nykyään on meillä tehtaan naisia ja lapsia, kuihtuneita kukkia, joilla on kalpea iho, veri ilman punaa, sairas vatsa ja väsyneet raajat. Terveellinen huvi on heille tuntematon. Entä lapset? Hekin tekevät pitkiä työpäiviä! Voi kurjuutta! Akateemisesti sivistyneet ja hengelliset siveysaarnaajat eivät olisi voineet keksiä mitään lasten järkää enemmän tyhmentävää, heidän mieltään enemmän turmelevaa ja heidän elimistöään enemmän hävittävää pahetta kuin mitä työ kapitalistien työpajojen myrkytetyssä ilmapiirissä on!

Yhdeksättätoista vuosisataa kutsutaan työn vuosisadaksi. Todellisuudessa on se tuskien, kurjuuden ja turmeluksen vuosisata.

Ja kuitenkin ovat meidän porvarilliset taloustieteilijämme ja filosofimme, pitkäpiimäisen typerästä August Comtesta alkaen naurettavan selvään Leroy-Beaulieuhen saakka, porvarilliset kirjailijat romanttisesta Victor Hugosta lapsellisen typerään Paul de Kockiin saakka, kaikki virittäneet inhottavia ylistyslauluja edistuksen jumalalle, työn vanhimmalle pojalle. Kun heitä kuuntelee, voisi luulla, että onni vallitsee maailmassa, siksi läheisenä he sen esittävät. He kulkivat aikaisempien aikojen vuosisatojen lävitse, he myllersivät feodalismien pölyssä ja kurjuudessa, ainoastaan voidakseen antaa nykyajan auringon paistaa sitä kirkkaammin. Miten he ovatkaan meitä ikävystyttäneet, nämä kylläiset, jotka äskettäin vielä kuuluivat suurten herrojen palvelijakuntaan, mutta tänään ovat porvariston hyvin maksettuja sanomalehtioorjia! Hyvä, me tahdomme näyttää heille loistavan kuvan köyhälistön nautinnoista edistysvuonna 1840, semmoisena kuin sen eräs heistä on esittä-

nyt, nimittäin akateemikko de Villermé, joka 1848 kuului siihen oppineiden piiriin, joka koetti opettaa joukoille porvarillisen siivessopin typeryyksiä.

Herra Villermé puhuu teollisuutta harjoittavasta Elsassista, Kästnerien ja Dollfusien Elsassista, tästä ihmisystävällisyyden ja porvarillisen tasavaltalaisuuden kukasta. Ennen kuin annamme hänelle puheenvuoron, tahdomme ensin kuulla, mitenkä muuan elsassilainen teollisuudenharjoittaja, herra Th. Mieg liikkeestä Dollfus, Mieg ja C:o kuvaa käsityöläisen asemaa edellisten teollisuusjärjestelmien vallitessa:

”50 vuotta takaperin, v. 1813, kun nykyaikainen koneteollisuus oli syntymässä, olivat kaikki työläiset Mülhausenissa maan omia lapsia; he asuivat kaupungissa ja lähellä olevissa kylissä ja melkein jokaisella heistä oli talopahanen ja usein pieni kappale maata.”⁶

Se oli työmiehille kultaista aikaa. Silloin ei elsassilainen teollisuus ollut vielä täyttänyt maailmaa karttuuneillaan eikä tehnyt Dolfuseistaan ja Köchlineistäan miljonäärejä. Mutta 25 vuotta myöhemmin, kun tohtori Villermé kävi Elsassissa, oli nykyaikainen mi-notauros, kapitalistinen tehdas, jo valloittanut maan. Tyydyttääkseen työn nälkäänsä oli se ajanut työmiehen kodistaan, voidakseen paremmin häntä nylkeä ja puristaa hänestä paremmin sen työn, jonka hänestä voi saada. Tuhansittain juoksivat työmiehet koneen vihellyksen käskyn mukaan.

”Suuri joukko”, sanoo Villermé, ”5.000 18.000:sta oli kalliiden vuokrien takia ollut pakotettu hankkimaan itselleen asuntoja naapurikylistä. Muutamat asuivat 2 tunnin, jopa 2 ¼ tunnin matkan päässä tehtaasta, jossa he työskentelivät.”

”Mülhausenissa ja Dornachissa alkoi työ kesät talvet kello 5 aamulla ja loppui kello 8 illalla. – – Työväen näkee joka aamu

tulevan kaupunkiin ja marssivan sieltä joka ilta. Sen joukossa on paljon kalpeita, laihoja naisia, jotka avojaloin juoksevat loassa ja jotka vesi- tai lumisateen vallitessa sateenvarjon puutteessa nostavat esiliinan tai alushameen päänsä yli suojellakseen kaulaansa ja kasvojaan; ja vielä enemmän likaisia ja laihoja, ryysyihin puettu- ja nuoria lapsia, jotka ovat aivan rasvassa siitä öljystä, joka tippuu koneesta heidän päälleen heidän työskennellessään. Näillä lapsilla, jotka ovat pukunsa läpäisemättömyyden kautta paremmin suojatut sadetta vastaan kuin naiset, ei ole naisten tavalla koria käsivarrellaan, jossa olisi ruokatavaroita päiväksi, vaan he kantavat kädessä tai kätkevät mekkonsa alle tai mihin muualle voivat sen leipäpalasen, josta heidän on elettävä kunnes jälleen tulevat takaisin kotiin.”

”Siten liittyy liiallisen pitkän työpäivän – sillä se on vähintään 15-tuntinen – väsymykseen vielä pitkän ja usein vaivalloisen tien rasitukset. Sen takia tulevat työläiset perin väsyneinä kotiinsa ja lähtevät aamuisin jo ennen kuin he ovat kunnollisesti itseään lepuuttaneet, ollakseen sääntillisesti perillä kun tehdas avataan.”

Entä ne asunnot, joihin niiden oli latouduttava, jotka asuivat kaupungissa?

”Olen nähnyt Mulhausenissa, Dornachissa ja niiden ympäristöllä olevissa taloissa kurjia huoneita, joissa makaa kaksi perhettä, kumpikin omassa nurkassaan oljilla, joita on levitetty lattialle ja joita ainoastaan kaksi lautaa pitää koossa. – Kurjuus, jossa työmiehet ylä-Reinin departementissa elävät, on niin suuri, että sen sijaan kun tehtailijain, kauppiasten, työnjohtajain jne. lapsista 50 prosenttia saavuttaa 21 vuoden iän, kuolee sama prosenttimäärä kutomo- ja kehruutyömiesten perheissä jo ennen kuin lapset ovat täyttäneet 2 vuotta.”

Työpajoissa tehtävästä työstä sanoo Villermé:

”Se ei ole enää työtä eikä päivätyötä, vaan kidutusta, ja se pannaan jo näiden 6–8-vuotisten lastenkin kannettavaksi. – Se on pääasiallisesti tämä pitkä jokapäiväinen kidutus, joka vie puuvillakehruutehtaiden työläisiltä voimat.”

Ja työpäivän pituuden suhteen huomauttaa Villermé että rangaistusvangit Bagnos'sta tekevät työtä ainoastaan 10 tuntia keskimäärin ja orjat Antilleilla ainoastaan 9 tuntia keskimäärin, kun sen sijaan Ranskassa, jonka 1789 vuoden vallankumous on luonut ja joka on julistanut pöyhkeät *ihmisoikeutensa* ”on olemassa teollisuudenhaaroja, joissa työaika on 16-tuntinen, mistä ajasta työmiehelle suodaan ainoastaan 1/2 tuntia ruoka-aikaa varten.”⁷

Voi tätä porvariston vallankumouksellisten aatteiden surkuteltavaa sekasikiötä ja porvariston epäjumalan, edistyksen, vaivaista lahjaa! Ihmisystävät kutsuvat niitä, jotka itseään rikastuttaakseen perustavat tehtaita ja antavat työmiesten tehdä heitä varten työtä, ihmiskunnan hyväntekijöiksi. Mihin tehtaat kerran ovat tunteuneet, siellä voi sanoa hyvästi ilolle, terveydelle ja vapaudelle, kaikelle, mikä elämässä on kaunista ja mikä sen tekee elämisen arvoiseksi.

Taloustieteilijät eivät väsy kehottaessaan työmiehiä huudoilla: ”Tehkää työtä, tehkää työtä, että kansallisriikkaus kasvaisi!” – Ja kuitenkin yksi heistä, Destut de Tracy, sanoi: ”Köyhien kansojen keskuudessa voi varsinainen kansa hyvin, rikkaiden kansojen keskuudessa on se tavallisesti köyhä.” Ja hänen oppilaansa Cherbuliez lisää siihen: ”Samalla kun työmiehet ovat avullisena tuottavien pääomien keräämisessä, edistävät he itse sitä tekijää, joka aikaisemmin tai myöhemmin tulee ryöstämään osan heidän palkastaan.” Mutta omasta koikkunastaan huumautuneina ja tyhmistyneinä vastaavat taloustieteilijät: ”Tehkää työtä, tehtää työtä, hyvinvointinne nimessä!” Ja kristillisen armeliaisuuden nimessä saarnasi eräs

anglikaanisen kirkon pappi Townshend – samoin saarnaavat myös protestanttiset papit: ”Tehkää työtä öin ja päivin. Samalla kun te teette työtä, lisäätte te kärsimyksiänne ja teidän kurjuutenne vapauttaa meidät velvollisuudesta lain avulla pakottaa teitä työhön.” Laillinen työpakko vaatii liian paljon vaivaa, liian paljon väkivaltaa ja liian paljon kiihotusta. Nälkä sen sijaan on aivan rauhallinen, meluton, väsymätön työhön kiihottaja ja luonnollisimpana työn ja ammatillisen toiminnan aiheuttajana se saa myöskin aikaan mitä äärimmäisimpiä ponnistuksia.

Tehkää työtä, tehkää työtä työläiset! Lisätkää kansallisrikkautta ja samalla omaa kurjuuttanne. Tehkää työtä, jotta teillä tultuane yhä köyhemmiksi olisi vielä enemmän syytä työn tekoon ja kurjuudessa elämiseen. Se on kapitalistisen tuotannon leppymätön laki.

Sen kautta että työmiehet uskovat taloustieteilijäin petollisiin lausetapoihin ja myyvät ruumiinsa ja sielunsa työn velholle, ovat he itse aiheuttamassa niitä teollisia pulia, joiden kautta liikatuotanto saattaa yhteiskunnallisen elimistön sairaalloisiin tiloihin. Silloin suljetaan tehtaot tavaroiden liiallisuuden ja ostajien puutteen takia ja tuhatharaisella ruuskalla suomii nälkä työläisväestöä. Työn opinkappaleen huumaamana ei köyhälistö näe, että *liikatyö* jonka alle se on näennäisesti hyvänä liikeaikana alistunut, on syynä sen nykyiseen kurjuuteen. Sen tulisi marssia viljavarastojen luo ja selittää: ”Meillä on nälkä, me tahdomme syödä! – Meillä ei kuitenkaan ole ropoakaan taskussamme, mutta vaikka me olemmekin tyhjäätoimittajia, olemme me kuitenkin keränneet viljan teidän varastoihinne...” Sen tulisi piirittää suurkapitalistien myymälät ja huutaa: ”Täällä, hyvät herrat, ovat teidän karstajanne, kehrääjänne, punojanne ja kutojanne.” Paikatuissa karttuunipuvuissaan vapisevat he kylmästä, niin että juutalainenkin voisi tätä katsellessaan vuodattaa kyyneleitä, ja kuitenkin ovat he kehränneet ja kutoneet

koko kristikunnan keimailijain silkkiset hameet. Näillä poloisilla ei ole ollut pitkän työpäivänsä kuluessa aikaa ajatella pukuaan; nyt täytyy heidän olla vapaana ja heillä olisi sen vuoksi aikaa pukeutua silkkiin, jonka he itse ovat valmistaneet. Siitä saakka kun he ovat ensimmäiset hampaansa vaihtaneet, ovat he keränneet teille rikkauksia ja turmelleet itsensä sitä tehdessään. Nyt on heillä pakollista vapautta ja sen vuoksi voisivat he hiukan nauttia työnsä hedelmistä ja huutaa: tänne silkkitarvotteita, levittäkää musliininne ja koristetavaranne meidän pukimiksemme ja kauniit kenkämme meidän kylmiä ja märkiä jalkojamme varten! Puettuina kiireestä kantapähän saakka ja ilosta huumautuneina tulisivat he suomaan nähtävän, jota parempaa ei voi toivoa. Hyvät kapitalistit! – ei mitään verukkeita! Kehuttehan olevanne kristittyjä ja ihmisystäviä! Antakaa työläisnaisten käytettäväksi ne omaisuudet, joita he ovat oman ruumiinsa kärsimyksillä teille keränneet. Olettehan kaupan ystäviä? – Edistäkää tavaravaihtoa; täällä on teillä kuluttajia ikään kuin kutsuttuna, suokaa heille rajatonta luottoa. Täytyyhän teidän tehdä samoin liikemiehillekin, joita ette ole ikipäivinä nähneet ja jotka eivät ole teille edes vesipisaraakaan lahjoittaneet.

Mutta sen sijaan että työmiehet vaatisivat pulakautena tuotteiden jakamista ja yleistä lepoaikaa, juoksevat he päänsä puhki tehtaiden oviin. Kuopalle painuneine kasvoineen ja laihtuneine ruumiineen vaivaavat he tehtailijoita valittavilla puhutteluilla: ”Herra mestari ja herra isännöitsijä! Antakaa toki meille työtä! Ei meitä vaivaa nälkä, vaan ainoastaan rakkaus työhön.” Ja vaikka he tuskin kykenevät pysymään pystyssä, myyvät nämä kurjat 10–14-tuntisia työpäiviään puolta huokeammalla kuin siihen aikaan, jolloin heillä vielä oli leipää kodissaan. Ja herrat teolliset ihmisystävät käyttävät työttömyyttä hyväkseen voidakseen tuottaa vieläkin huokeammalla.

Jos teolliset pulat seuraavat liikatyön aikakausia samanlaisella välttämättömyydellä kuin päivä seuraa yötä, ja jos pakolliset lii-
keseisahdukset tuovat mukanaan rajatonta kurjuutta, niin tuovat
ne myöskin mukanaan välttämättä vararikkoja. Niin kauan kuin
tehtailijalla on luottoa, heittää hän ohjokset valloilleen työskente-
lyraivon hyväksi. Hän lainaa ja lainaa hankkiakseen työmiehilleen
raaka-aineita. Hän antaa tuottaa hurjasti, ajattelematta, että mark-
kinat ovat ylen täynnä ja ettei hän voi lunastaa vekseleitään, ellei
hänen onnistu myydä tavaroitaan. Kun hän vihdoinkin tarttuu
kiinni, juoksee hän rahajuutalaisen luokse, rukoilee häntä, heittäy-
tyy tämän jalkoihin ja asettaa verensä ja kunniansa tämän käytettä-
väksi. ”Ottaisin kernaimmin jotakin kouraantuntuvampaa”, vastaa
hänelle koronkiskuri. ”Teillä on varastossanne 20.000 paria sukkaa,
joiden hinta on 80 penniä pari; otan niitä 20 pennin mukaan pa-
rilta maksuksi.” Kauppa tehdään ja tämä kunnon ostaja myy sukat
40–50 pennillä parin ja pistää taskuunsa kiliseviä kolikoita, joita
saadakse hänen ei ole tarvinnut mitään vaivaa nähdä. Tehtailija
on kuitenkin saanut ainoastaan lykkäystä sortuakseen lopulla sitä
perinpohjaisemmin. Vihdoin tulee yleinen romahdus juuri samalla
hetkellä, jolloin varastot ovat reunojaan myöten täyteen ahdettu-
ja. Silloin heitellään ikkunoista niin paljon tavaroita ulos, ettei voi
ensinkään käsittää, miten ne kaikki ovat mahtuneet ovesta sisään.
Satoihin miljooniin nousee hävitettyjen tavarain arvo. Viime vuo-
sisadalla poltettiin ne tai heitettiin ne veteen.⁸

Mutta ennen kuin tehtailijat päättävät ryhtyä tähän toimenpi-
teeseen, juoksevat he maailman ympäri hakien menekkimarkki-
noita keräämilleen tavaroille. He huutavat kauppasiirtoloita Kon-
goon, hottentottien maahan ja Mantsuriaan, vaativat Tonkinin val-
loittamista ja pakottavat hallitustaan hävittämään Kiinan muurit
ainoastaan voidakseen saada menekkiä puuvillatavaroilleen. Viime
vuosisatoina ovat Euroopan vallat taistelleet henkeen ja vereen

saakka siitä kellä niistä olisi yksinomainen etuoikeus myydä tavaroitaan Aasiaan, Afrikkaan ja Australiaan. Miljoonat nuoret, voimakkaat miehet ovat värjänneet meret ja maat punaisiksi verellään viime vuosisatain siirtomaasodissa.

Samoin kuin tavaroiden suhteen on olemassa yltäkylläisyyttä myöskin pääomien suhteen – luonnollisesti ei kuitenkaan niillä, jotka niitä tarvitsevat. Rahamiehet eivät enää tiedä, mihinkä sijoittaisivat niitä, ja sen vuoksi ryhtyvät he rakentamaan rautateitä, perustamaan tehtaita ja panemaan käytäntöön työn kirousta semmoisten onnellisten kansojen keskuudessa, jotka vielä makaavat tupakkaa poltellen auringon paisteessa. Ja tämä pääomien maasta vienti päättyy samaten jonakin kauniina päivänä diplomaattisiin selkkauksiin ja verenvuodatuksiin valtojen kesken.

III MITÄ SEURAUKSIA ON LIIKATUOTANNOSTA

Tähän asti on tehtäväni ollut helppo. Minun on vaan ollut kuvattava todellisia, valitettavasti meille kaikille liiankin tunnettuja epäkohtia. Sen sijaan nousee yli minun voimieni köyhälistön vakuuttaminen siitä, että se siveysoppi, jota siihen on istutettu, on väärä, että rajaton ja päämäärätön työ, jonka alaiseksi se jo vuosisatoja takaperin on antautunut, on kauhein vitsaus, mikä ihmiskuntaa milloinkaan on kohdannut, ja että työ vasta sitten tulee olemaan laiskuuden huvitusten mausteena, inhimilliselle elimistölle hyödyllisenä harjoituksena ja yhteiskunnalliselle elimistölle hyödyllisenä intohimona, kun se on järkevästi järjestetty ja rajoitettu yhteiskunnan tarpeita vastaavaan korkeimpaan määräänsä. Ainoastaan lääkäri, terveydenhoidon valvoja ja kommunistiset taloustieteilijät voivat ottaa suorittaakseen tämän jättäjäistyön. Seuraavilla riveillä tulen rajoittamaan tehtäväni sen todistuksen esittämiseen, että katsoen nykyaikaisiin tuotantovälineisiin ja niiden äärettömään monistusmahdollisuuteen on liialliselle työlle asetettava raja ja työmiehille on tehtävä velvollisuudeksi niiden tavaroiden kulluttaminen, joita he tuottavat.

Eräs kreikkalainen runoilija Ciceron ajoilta, nimeltä Antiparos, ylisti vesimyllyn keksintöä viljan jauhamista varten orjattarien vapauttajaksi ja kultaisen ajanjakson tuojaksi ja kehotti orjattaria jo lepuuttamaan itseään, elämään isien elämää, nauttien työttöminä niistä antimista, joita jumalat ovat meille suoneet. Hän ennusti, että ihminen voi vastedes panna koneen tekemään kaiken työn.

Se levon aika, jona tämä vanhan ajan runoilija julisti, ei ole tullut. Sokea, mieletön ja ihmisiä murhaava työhimo on tehnyt

koneen vapauttajasta vapaan ihmisen orjuuttajaksi. Koneen tuotantovoima on tullut joukkojen köyhtymisen syyksi.

Kunnollinen pitsinnyplääjätär valmisti käsinnnypläyskoneella viisi silmua minuutissa; eräät pitsinnypläyskoneet valmistavat samassa ajassa kolmekymmentätuhatta silmua. Jokainen koneen minuutti vastaa niin ollen työntekijättären sataa tuntia, eli toisin sanoen jokainen konetyön minuutti tekee mahdolliseksi suoda työntekijättärelle 10 päivää lepoaikaa. Se mikä on voimassa pitsinnypläysteollisuuden suhteen, pitää paikkansa enemmän tai vähemmän myöskin kaikkiin muihin nykyaikaisen koneiston valtaamiin teollisuudenhaaroihin nähden. Mutta mitä me näemme? Mitä täydellisemmäksi kone on tullut ja mitä suuremmalla nopeudella ja varmuudella se syrjäyttää ihmistyötä, sitä enemmän tekee työmies ponnistuksensa kaksinkertaisiksi ikään kuin hän tahtoisi kilpailla koneen kanssa, sen sijaan että hän lisäisi lepoaikaansa vastaavassa määrin. Voi sinä typerä ja turmiollinen kilpailu.

Jotta ihmisen ja koneen väliselle kilpailulle annettaisiin suurempaa vapautta, poistettiin ne lait, jotka rajoittivat vanhojen ammattikuntien käsityöläisten työtä ja juhlapäivät poistettiin niinkään.⁹

Mutta luullaanko, että työmiehet elivät pelkämästä ilmasta ja vedestä – kuten valehtelevat taloustieteilijät meille kertovat – sen vuoksi että he vielä 17. vuosisadalla työskentelivät ainoastaan viitenä viikon seitsemästä päivästä? Eikö mitä! Heillä oli lepoaikaa voidakseen nauttia tämän maailman iloja, seurustellakseen, harjoittaakseen kujeita ja pitääkseen pitoja laiskuuden suuren jumalan kunniaksi. Ikävän, protestantismia teeskentelevän Englannin nimi oli silloin ”Iloinen Englanti” (merry England). Rabelais, Quevedo, Cervantes ja veitikkamaisten romaanien tuntemattomat tekijät panevat veden suussamme juoksemaan kuvauksillaan niistä mainioista pidoista, jotka siihen aikaan olivat yleisiä ja joissa ”ei mitään säästetty”.¹⁰

Jordaens ja alankomaalainen maalauskoulu ovat esittäneet meille niitä elämänhaluisissa tauluissaan. Kunnioitettavat jättiläisvatat, mitä on teistä tullut? Kunnioitettavat nerot, jotka käsittite koko inhimillisen ajatusten maailman, missä olette nyt? Me olemme kauttaaltaan huonontuneet lajistamme ja tulleet kääpiöiksi. Kurnaali, perunat, silakat ja väkijuomat ovat viisaasti pakkotyöhön yhdistettyinä lamauttaneet meidän ruumiimme ja tehneet henkemme raskasmieliseksi. Ja samanaikaisesti, kun ihmiset kiristävät mahavyötään ja koneiden tuottavuus kasvaa päivä päivältä, tahtovat taloustieteilijät saarnata meille Malthusin teoriaa, pidättyväisyyden uskontoa ja työn opinkappaletta. Kieli olisi kiskottava heidän suustaan ja heitettävä koirille!

Kun työläisluokka on kuitenkin yksinkertaisuudessaan ja luotavaisuudessaan antanut hämmentää päänsä ja on synnynnäisellä rajuudellaan sokeasti ryhtynyt seuraamaan tunnuslausetta ”työ ja pidättyväisyys”, niin huomaa kapitalistiluokka olevansa tuomittu pakolliseen laiskuuteen ja tuottamattomuuteen sekä liialliseen kulutukseen. Ja joskin köyhälistön liiallinen työskentely kuluttaa sen ruumiit ja pilaa sen hermot, niin ei se suinkaan ole porvaristolle vähemmän kärsimyksiä tuottava.

Pidättyväisyys, johon tuottava luokka on antanut tuomita itsensä, tekee porvariston velvollisuudeksi antautua liian suuressa määrässä valmistettujen tuotteiden liikakulutukseen. Kapitalistisen tuotannon alkuaikoina, noin sata tai parisataa vuotta takaperin, oli porvari vielä kunniallinen mies, jolla oli tasaiset ja rauhalliset tavat. Hän tyytyi omaan vaimoonsa, ainakin lähimain, hän joi ainoastaan milloin hänellä oli jano ja söi ainoastaan silloin kun häntä nälätti. Hän jätti hovimiehille ja hovinaisille hurjastelun jalot intohimot. Nykyään ei ole olemassa monta porvaria, jotka eivät lihota itseään kukonpaistilla ja parhailla viineillä edistääkseen siipikarjanhoitoa ja viininviljelystä; ei monta nousukkaan poikaa, joka ei pitäisi it-

seään velvoitettuna lisäämään prostituutiota ja ajamaan ruumiiseensa elohopeaa, ainoastaan sen vuoksi, että kuolettavalla työllä elohopeakaivoksissa olisi edes jotain tarkoitusta. Tätä tehdessä rappeutuu ruumis nopeasti, tukka tulee ohuemmaksi, hampaat putoavat suusta, vatsa paisuu, rinta tulee ahdashenkiseksi, liikkeet kömpelöiksi, jäsenet jäykiksi ja luuvalon vaivaamiksi. Toiset, jotka ovat liian heikkoja kestääkseen hurjastelun ponnistuksia, mutta sen sijaan varustettuja tarpeellisella annoksella porvarillista viisastelutaitoa, kuivuttavat aivojaan ja hautovat paksunidoksisia, nukuttavia kirjoja antaakseen latojille ja kirjanpainajille työtä.

Ylhäisen maailman naiset viettävät marttyyrielämää. Koetellakseen ja käyttäkseen niitä keijukaismaisia pukuja, joita valmistessaan ompelijattaret hankkivat itselleen keuhkotaudin, ryömiävät he kotona koko päivän yhdestä hameesta toiseen. Tuntikaupalla jättävät he päänsä tukkataiteilijain käsiteltäväksi, jotka hyvästä maksusta valmistavat heille mitä mahdottomimpia tukkuoseja. Vyötettyinä korsetteihinsa, jalat pakotettuina ahtaisiin kenkiin ja rinta paljastettuna siinä määrässä, että kaartin luutnantti voisi tästä punastua, pyörivät he yökaupalla hyväntekeväisyystanssiaisissa kerätäkseen köyhille muutamia markkoja. Voi teitä te kärsivät pyhimykset!

Täyttäkseen kaksinkertaista yhteiskunnallista tehtävänsä, eituottajana ja liikakuluttajana, ei porvariston täydy ainoastaan asettaa pakkokeinoja vaatimattomille tarpeilleen, totuttautua pois parin vuosisadan kuluessa tavaksi tulleesta työteliäisyydestään ja tottua alistuvaisesti rajattomaan ylellisyyteen, ahtamaan itsensä täyteen herkkuja sekä huvittelemaan kuppatautia tuottavissa hurjasteluissa, vaan sen täytyy myöskin vähentää suunnattomat joukot ihmisiä tuottavasta työstä hankkiakseen itselleen apulaisia syömisessä.

Muutammat numerot osoittakoot miten ääretön tämä tuotantovoimien lamauttaminen on. ”Vuoden 1861 tilaston mukaan oli Englannin ja Walesin asukasluku 20.066.224 henkeä, joista 9.776.259 miehistä ja 10.289.965 naispuolista. Jos tästä vähentää kaikki ne, jotka olivat joko liian vanhoja tai liian nuoria työskennelläkseen, kaikki naiset, nuorukaiset ja lapset, jotka eivät ottaneet osaa tuotantoon, semmoiset luokat, kuten hallitus, lakimiehet, papit, sotilat jne., lisäksi kaikki ne, joiden ainoana tehtävänä on kulluttaa vierasta työtä maakoron, korkojen jne. muodossa, vihdoinkin köyhät maankiertäjät, rikolliset jne., niin jää jäljelle pyöreissä luvuissa 8 miljoonaa henkeä molempia sukupuolia ja eri ikäasteilla olevia, siihen luettuna kaikki tuotannossa, kaupassa, rahamaailmassa jne. toimivat kapitalistit.

Näistä 8 miljoonasta oli mm.

Maatyömiehiä (siihen luettuna paimenet ja vuokraajien luona asuvat rengit ja piijat).....	1.098.261
Kaikki puuvilla-, villa-, hamppu-, pellava-, silkki- ja jutetehtaissa sekä koneellisissa sukankutomo- ja pitsinnypläystehtaissa työskentelevät.....	642.607
Kaikki hiili- ja metallivuorikaivoksissa työskentelevät.....	565.835
Kaikissa metallityöpajoissa (valimoissa, valssitehtaissa jne.) sekä metallikäsiteollisuudessa työskentelevät.....	396.998
Palveleva luokka.....	1.208.648

Jos laskemme kaikissa kutomateollisuustehtaissa työskentelevät yhteen hiili- ja metallivuorikaivoksissa työskentelevien henkilöiden kanssa, niin saamme summaksi 1.208.442. Jos laskemme heidät

yhteen kaikissa metallityöpajoissa ja käsiteollisuuden eri haaroissa työskentelevien henkilöiden kanssa, on kokonaissumma 1.039.605. Molemmat ryhmät ovat siis pienempiä kuin nykyaikaisten kotiorjien lukumäärä. Tämä on loistava esimerkki kapitalistisesti käytetyn koneiston tuloksista.”¹¹ Tähän palvelevaan luokkaan, jonka lukumäärä kuvaa kapitalistisen sivistyksen korkeinta astetta, täytyy meidän laskea vielä se suurilukuinen luokka, jonka ainoana tehtävänä on täyttää rikkaiden luokkien kallishintaisia ja järjettömiä tarpeita, kuten timantinhiojat, pitsinnyplääjät, ylellisyyskutojat, korutavaratyömiehet, muotiräätilit jne. jne.

Huolimatta siitä vaikeudesta, joka sille tästä on koitunut, tottui porvaristo pian loiselämänsä ja odotti pelolla kaikkea muutosta asiain tilassa. Huomatessaan vielä sen sääлтittävän elintavan, jonka alaiseksi työläisluokka tyytyväisesti alistui, ja elimistön rappeutumisen, jonka luonnoton työhalu tuo mukanaan, nousi sen vastenmielisyys vielä kaikkea työtä ja omien nautintojen rajoittamista vastaan.

Juuri näihin aikoihin sai köyhälistö päähänsä pakottaa kapitalisteja työhön, vähintäkään huolimatta siitä siveellisestä rappeutumisesta, jonka alaiseksi porvaristo yhteiskunnallisen velvollisuutensa pakottamana oli joutunut. Yksinkertaisuudessaan pitivät he taloustieteilijäin ja siveyden saarnaajain teorioita työstä todellisina ja vyöttivät kupeensa asettaakseen niiden käytännössä toteuttamisen myöskin kapitalistien velvollisuudeksi. Köyhälistö julisti tunnustannan: ”Joka ei tee työtä, ei hänen syömänkään pidä.” Vuonna 1831 nousivat Lyonin työläiset huutamaan ”lyijyä tai työtä”; vuoden 1848 heinäkuun vallankumoukselliset vaativat ”työn oikeutusta”; ja liittoutuneet vuoden 1871 maaliskuussa mainitsivat kapinansa olevan ”työn vallankumousta”.

Näihin raakalaismaisiin hyökkäyksiin porvarillista hyvinvointia sekä kaikkea porvarillista laiskuutta vastaan voivat herrat kapita-

listit vastata ainoastaan väkivaltaisella sorrolla. Mutta vaikkakin heille onnistui tukahduttaa nämä vallankumoukselliset purkaukset, tietävät he kuitenkin, ettei köyhälistön typerä aate työn asettamisesta joutenkulkijain ja kylläisten tehtäväksi ole hukutettu edes vuodatettuihin verivirtoihin. Ja ainoastaan poistaakseen uhkaavaa tuhoa ympäröivät ne itsensä sotilailla, poliiseilla, viranomaisilla ja vanginvartijoilla, joiden kaikkien on suoritettava tuottamatonta työtä. Nykyään ei kukaan enää voi olla tietämätön nykyaikaisen sotajoukkojen todellisesta luonteesta. Ne ovat ainoastaan sen vuoksi ”seisovia”, että voisivat torjua ”sisäisen” vihollisen. Esi-merkkinä, jota vastaan ei voi väittää, on Belgia, tämä kapitalistinen mallivaltio. Eurooppalaiset vallat ovat taanneet sen puolueettomuuden, mutta siitä huolimatta on sen sotajoukko asukaslukuun verrattuna vahvimpia. Sen kunniaatuottavina taistelukenttinä ovat kuitenkin Borinagen ja Charleroy'n tasangot aseettomien vuori-kaivosmiesten ja muiden työläisten veressä ”kastaa” belgialainen upseeri miekkansa ja kalastaa itselleen olkalaput. Eurooppalaisilla kansoilla ei ole kansan sotajoukkoja. Sotilaita ylläpidetään kapitalistien suojelemiseksi kansaa vastaan, joka tahtoo pakottaa ne kahdeksantuntiseen kaivos- tai tehdastyöhön.

Mutta niin suuri kuin tämä hyödyttömien leukojen joukko ja niin täyttymätön kuin sen ahneus onkin, ei se kuitenkaan riitä kuluttamaan kaikkia tavaroita, joita työn opinkappaleen tyhmissä työmiehet tuottavat, haluamatta niitä kuluttaa ja välittämättä edes siitä, josko ylimalkaan on olemassa ihmisiä, jotka niitä haluavat kuluttaa. Työmiehen kaksinkertaisen hulluuden vaikutuksesta, sen kautta että hän antaa turmella itseään liikatyöllä ja elää kieltäytymyksissä, ei kapitalistisen tuotannon suuri ongelma suinkaan ole siinä, miten tuottajia löydetään ja miten niiden voimaa kohotetaan, vaan siinä, miten *kuluttajia* keksitään, miten

niiden ruokahalua kiihotetaan ja miten niille kasvatuksen avulla sitä hankitaan.

Ja sen vuoksi, kun eurooppalaiset työmiehet, vaikkakin värisevät nälästä ja kylmästä, kieltäytyvät itse käyttämästä niitä kankaita, joita he kutovat ja syömästä sitä viljaa, jonka he itse kokoavat, näkevät tehtailijapoloiset olevansa pakotettuja lähtemään maapallon toiselle puolelle hakeakseen sieltä ihmisiä, jotka voisivat käyttää eurooppalaisen työmiehen ahkeruuden tuotteita. Eurooppa lähettää vuosittain satojen miljoonien ja miljardien arvosta tavaraa kaikkiin maailman neljään ilmansuuntaan semmoisille kansoille, jotka eivät tiedä, mitä he niillä tekisivät. Tutkitut maanosat eivät ole heille tarpeeksi laajoja; sen vuoksi tarvitsevat he neitseellistä maata. Euroopan tehtailijat uneksivat öin päivin Afrikasta, Saha-ramerestä ja Sudanin rautatiestä. Jännitetyllä huomiolla seuraavat he Stanley'n, De Brazzan, Nachtigallin ja Holubin matkoja; suut avoinna kuuntelevat he näiden rohkeiden tutkijain ihmeellisiä kertomuksia. Mitä tuntemattomia ihmeitä kätkeekään tämä mustain maanosa poveensa? Kokonaiset kentät ovat täynnä norsunhampaita, kokonaiset palmuöljyjoet valuvat kultahiekkaan, miljoonat mustat alkuasukkaat, jotka ovat paljaita kuin Bismarckin päälaki, odottavat eurooppalaista karttuuniamia, preussilaista viinaa ja englantilaisia raamattuja oppiakseen sivistyksen hyveitä.

Mutta tämä kaikki ei riitä. Porvaristo, joka itseään lihottaa, palvelijaluokka, joka on lukuisampi kuin tuottava luokka, villit kansat, joita murhataan eurooppalaisilla tavaroilla, kaikki yhteensä eivät voi tyhjentää niitä tuotteiden vuoria, jotka paisuvat korkeammiksi ja mahtavammiksi kuin Egyptin pyramidit.¹² Eurooppalaisten työmiesten tuottavuus uhmailee kaikkea kulutusta ja kaikkea tuhaavaisuutta. Tehtailijat eivät pelossaan enää tiedä, mihinkä laskea päänsä rauhaan. He eivät enää voi hankkia tarpeeksi raaka-aineita tyydyttääkseen työmiestensä mielipuolista työnhimoa. Muutamat

villatehtailijat ostavat likaisia, puoleksi mädänneitä villalappuja ja valmistavat niistä kangasta, joka kestää yhtä kauan kuin vaalilupaukset tai hallitsijain valat. Toisissa teollisuudenhaaroissa menettellään aivan samalla tavalla. Tuotteita väärennetään, jotta niiden menekki tulisi helpommaksi ja niiden kestävyysaika lyhenisi. Ymmärtämättömät ihmiset syyttävät tämän vuoksi meidän hurskaita tehtailijoitamme petoksesta, vaikka näitä todellisuudessa pakottaa siihen ainoastaan halu hankkia työtä työmiehille, jotka eivät osaa nauttia elämästään kädet ristissä. Väärennykset, jotka johtuvat yksinomaan ja ainoastaan ihmisystävällisistä tarkoituksista, mutta siitä huolimatta tuottavat niitä käyttäville tehtailijoille suurenmoisia voittoja, ovat tosin turmiollisia vaikutukseltaan tavarankäyttöön nähden ja ihmistyön tuhlauksen tyhjentyttömänä lähteenä, mutta ne todistavat kuitenkin meidän porvaristomme nerokasta ihmisystävällisyyttä ja työmiesten hirmuista typeryyttä, jotka tyydyttääkseen alhaista työhimoaan pakottavat herrat teollisuudenharjoittajat tukahduttamaan omantuntonsa äänen ja loukkaamaan liikemieskunnallisuutensakin lakeja.

Ja kuitenkin, huolimatta liikatuotannosta ja tavarankäytöstä, tulvaavat työmiehet yhä suuremmissa joukoissa markkinoille ja huutavat rukoillen: Työtä! Työtä! Heidän liian suurten joukkojensa tulisi pidättää heidän intohimojaan, mutta sen sijaan ne vaan ajavat heidät aivan raivoon saakka. Missä työn mahdollisuutta on tarjolla, sinne syöksyvät he. He työskentelevät 12–14 tuntia päivässä ainoastaan antaakseen perin pohjin nylkeä itseään, ja seuraavana päivänä ovat he taasen kadulla eivätkä tiedä miten tyydyttää työhimoaan.

Vuosi vuodelta tapahtuu eri teollisuudenhaaroissa vuodenaikojen säännöllisyydellä pysähdyksiä. Elimistöä murhaavan liikatyön jälkeen seuraa kolmeksi jopa kuudeksi kuukaudeksi täydellinen rauha, jolloin töitä ei ole saatavissa eikä ruokapalaakaan!

Jos työnhalu on kerran tällä tavoin juurtunut työmiehiin, jos se tukahduttaa heistä kaikki muut luonnolliset vietit ja jos toiselta puolen yhteiskunnan vaatimaa työmäärää rajoittaa kulutus ja raaka-aineiden paljous, minkä vuoksi sitten tehdään kokonaisen vuoden työ kuudessa kuukaudessa? Minkä vuoksi ei sitä kernaammin jaeta tasan 12 kuukaudelle ja pakoteta jokaista työmiestä työskentelemään päivittäin 5 tai 6 tuntia, sen sijaan että hän nyt turmelee kuudessa kuukaudessa pitkällä työpäivillä vatsansa. Jos työmiehille turvataan heidän jokapäiväinen työosuutensa, eivät he enää kaidehdi toisiaan, eivät riistä enää toistensa käsistä työtä eikä toistensa suusta leipää. Heidän ruumistaan ja sieluaan ei silloin enää rasita liiallinen työ. Silloin alkavat he harjoittaa laiskuuden hyvettä.

Mitä työmiehet eivät itse alussa tahtoneet ymmärtää, sitä ovat muuttamat teollisuudenharjoittajat kapitalistisen edun kannalta vaatineet, nimittäin työajan rajoittamista lain avulla. Vuonna 1860 selitti tehtailija Bourcart Gebweilerista ammatilliselle opetusvaliokunnalle, että

”12-tuntinen työ on liiallinen, että se olisi vähennettävä 11 tuntiin sekä että työ lauantaisin olisi päätettävä kello 2 päivällä. Suosittelen tätä toimenpidettä, vaikkakin se näyttää ensi katsauksella rasittavalta. Me olemme kokeilleet sillä työpajoissamme jo neljän vuoden ajan ja havainneet sen hyväksi. Keskimääräistuotanto ei ole laskenut vaan noussut.”

Tutkimuksessaan koneista lainaa herra J. Passy seuraavia otteita erään belgialaisen tehtailijan herra Ottavaeren kirjeestä:

”Vaikkakin meidän koneemme ovat samoja kuin englantilaisissa kehrutehtaissa käytetään, eivät ne kuitenkaan tuota niin paljon kuin pitäisi ja niin paljon kuin koneet Englannissa tuottavat, huolimatta siitä, että siellä työskennellään pari tuntia päivässä vähemmän. — Me teemme 2 täyttä tuntia liian kauan työtä.

Olen vakuutettu, että jos me 13 tunnin sijasta työskentelisimme ainoastaan 11 tuntia, tuottaisimme mekin yhtä paljon ja myöskin taloudellisemmin.”

Toiselta puolen huomauttaa vapaamielinen taloustieteilijä P. Leroy-Beaulieu, että muuan suuri belgialainen tehtailija on tehnyt sen havainnon, että niinä viikkoina, joille sattuu jokin juhlapäivä, ei tuoteta sen vähemmän kuin tavallisina viikkoina. (”Työväen kysymys 19. vuosisadalla.” Pariisi 1872.)

Mitä ei siveydenapostolien tyhmentämä kansa ole rojhennut, sen on ylimyksellinen hallitus uskaltanut tehdä. Huolimatta korkeasti siveellisistä ja taloudellisista verukkeista taloustieteilijäin puolelta, jotka koikkuvat onnettomuuskorppien tavalla, että tehdastyön vähentäminen yhdellä tunnilla merkitsisi englantilaisen teollisuuden häviötä, on englantilainen hallitus lain kautta määrännyt 10-tuntisen työpäivän, ja Englanti on yhä edelleen, niin kuin tähänkin asti, maailman ensimmäinen teollisuusvaltio.¹³

Englannin suuret kokemukset ovat käytettävänäimme, järkevien kapitalistien kokemukset ovat myöskin käytettävänäimme, ja ne osoittavat epäämättömästi, että inhimillisen tuotannon korottamiseksi täytyy vähentää työaikaa ja lisätä lepopäiviä, mutta kuitenkin eivät työmiehet jaksakaan käsittää, että he rasittaessaan itseään liiallisella työllä turmelevat omat ja jälkeentulevaistensa voimat, että he kulutettuina tulevat liian aikaisin työkyvyttömiksi sekä että he tappavat itsessään kaikki hyvät taipumukset ainoastaan raivoavan työhalunsa tähden.

He matkivat papukaijain tavoin taloustieteilijäin oppilauseita: ”Tehkäämme työtä, lisätäksemme kansallisrikkautta!” Voi teitä te mielipuolet! Sen vuoksi, että te työskentelette liian paljon, kehitetty teollinen tekniikka liian hitaasti. Jättäkää huutonne ja kuunnelkaa mitä eräs taloustieteilijä – ei tosin mikään suuri nero, ainoastaan herra L. Reybaud – sanoo:

”Yleensä mukautuu vallankumous työtapojen alalla käsityön ehtojen mukaan. Niin kauan kuin käsityö on huokeaa, käyteen sitä ylen määrin, kun se tulee kalliimmaksi, koetetaan sitä säästää.”¹⁴

Jos kapitalistia tahdotaan pakottaa tekemään puisia ja rautaisia koneita täydellisemmiksi, täytyy lihasta ja luusta olevien koneiden palkkoja kohottaa ja niiden työaika vähentää. Mitenkä tämä on todistettavissa? Todistuksia voi tähän hankkia sadoittain. Manchesterin kehrutehtaissa keksittiin ja otettiin käytäntöön ”Selfacting mule” sen vuoksi, että kehruutyömiehet kieltäytyivät työskentelemästä yhtä kauan kuin ennen.

Amerikassa valloittaa kone kaikki maatyön haarat alkaen voin valmistuksesta aina viljankorjuuseen saakka. Minkä vuoksi? Sen vuoksi että amerikkalaiset ovat vapaita ja laiskoja ja kuolevat kernaammin tuhat kertaa kuin elävät eurooppalaisen talonpojan eläimellistä elämää. Euroopan vaivalloinen ja paljolla kumartamisella rasitettu työ on Amerikan lännessä mieluisaa ajanvietettä vapaassa ilmassa. Siitä nautitaan istuallaan ja poltetaan sen ohella rauhallisesti tupakkaa.

IV PIENI PESÄNSELVITYS

SIVEYDENAPOSTOLIEN KANSSA

MEIDÄN siveydenapostolimme ovat vaatimatonta väkeä. Vaikkakin he ovat keksineet työn opinkappaleen, eivät he kuitenkaan ole aivan selvillä sen vaikutuksesta sielun rauhoittamiseen, järjen kohottamiseen ja munuaisten sekä muiden elinten terveelliseen toimintaan nähden. He tahtovat ensin katsella sen vaikutusta kansanjoukkoihin, tehdä aluksi kokeen ”in anima vili” (alempiroituiseen olentoon), ennen kuin kääntävät sen kapitalisteja kohtaan, joiden paheiden kirkastaminen ja hyväksyminen on heidän tehtävänsä.

Mutta miksi te filosofit särjette päätänne keksiäksenne siveysoppia, jota ette uskalla sovittaa omiin elättäjiinne? Haluatteko nähdä, miten sitä opinkappaletta, josta te niin paljon toivotte, pilkataan ja kirotaan? Avatkaahan vanhan ajan historia, filosofienne ja lainlaatijainne kirjoitukset:

”En luule”, sanoi historian isä Herodotos, ”että *kreikkalaiset* olisivat perineet egyptiläisiltä sen halveksumisen, jota he osoittavat työtä kohtaan, sillä olen huomannut saman halveksumisen levinneen traakialaisten, skyyttalaisten, persialaisten ja lyydialaisten eli sanalla sanoen useimpien kansojen keskuudessa ja kaikkialla pidetään niitä, jotka tekevät käsityötä, ja jopa näiden lapsiakin, alimmalla portaalla olevina kansalaisina. Kaikki kreikkalaiset ja varsinkin lakedaimonilaiset kasvatetaan tämän periaatteen mukaan.”

”*Ateenassa* kuuluivat ainoastaan ne kansalaiset jalosukuisiin, joiden tehtävänä oli yhteiskunnan puolustaminen ja hallitseminen. Kun heidän niin ollen täytyi voida vapaasti käyttää koko aikaansa, omistaakseen henkiset ja ruumiilliset voimansa tasavallan etu-

jen huolehtimiseen, niin jättivät he kaikki työt orjille. Samoin eivät Lakedaimonian naisetkaan saaneet kehrätä eivätkä kutoa, jotta eivät häpäisisi aateluuhtaan.”

Roomalaiset tunsivat vain kahdenlaista jaloa ja vapaata työtä: maanviljelyksen ja asepalveluksen. Kaikki kansalaiset elivät lainoikeuttamina valtiorahaston kustannuksella, niin ettei heidän tarvinnut toimeentuloaan varten ryhtyä mihinkään ”sordidae artes” (”likaisiin taiteisiin” – siksi kutsuivat he käsitöitä), jotka lain määrääminä kuuluivat orjille. Kun Brutus vanhempi tahtoi ylläyttää kansaa kapinaan, syytti hän Tarquinius tyrannia erityisesti siitä, että tämä oli tehnyt vapaita kansalaisia käsityöläisiksi ja muurareiksi. (Titus Livius, 1. kirja.)

Vanhat filosofit väittelivät keskenään aatteiden alkuperästä, mutta he olivat täysin yksimielisiä kun oli kysymyksessä työn moittiminen. Platon kirjoittaa yhteiskuntautopiastaan ”valtio”:

”Luonto ei luonut suutareita eikä seppiä; semmoiset toimet alentavat niitä ihmisiä, jotka niitä harjoittavat, kuten alhaisia pakko–työläisiä ja muita nimettömiä kurjia, jotka jo heidän asemansa sulkee valtiollisten oikeuksien ulkopuolelle. Kauppiaita, jotka ovat tottuneet valheisiin ja petoksiin, tullaan pitämään yhteiskunnassa ainoastaan välttämättömänä pahana. Kansalaista, joka alentaa itsensä kauppaa tekemään, täytyy rangaista tästä rikoksestaan. Jos hänet todistetaan rikokseen syypääksi, on hänet tuomittava vuodeksi vankeuteen. Joka kerran kun rikos uudistuu, on rangaistus kovennettava kaksinkertaiseksi.” (Platon, Valtio. 5. kirja.)

Xenofon kirjoittaa taloustieteessään:

”Ihmisiä, jotka harjoittavat käsityötä, ei kohoteta koskaan korkeampaan asemaan, ja siinä tehdään oikein. Kun he ovat pakotettu ja istumaan koko päivän, jopa muutamit ylläpitämään alituista

tulta, eivät useimmat heistä voi estää ruumistaan riutumasta, ja on tuskin mahdollista, ettei tämä puolestaan vaikuta järkeen.”

Mitä kunniallista voi kauppuodeista tulla ja mitä kunniallista voi kauppa aikaansaada”, kysyy Cicero.”Kaikki myymälän tapaiset ovat kunnialliselle miehelle alentavia, sillä kauppiaat eivät voi ansaita mitään valehtelematta; ja mikä on häpeällisempää kuin valehteleminen? Sen vuoksi täytyy pitää alhaisena ja halveksittavana semmoisten ammattia, jotka myyvät vaivannäkönsä ja taitavuutensa, sillä joka tekee työtä rahasta, myy itsensä ja asettuu samalle portaalalle kuin orjatkin.” (Cicero, Velvollisuuksista I 8.osa, 18.luku)

Kuuletko sinä köyhälistö, jota on koetettu tyhmentää tuon oppin-kappaleen avulla, näiden filosofien puheita, joita sinulta tuskallisen huolellisesti salataan? Kansalainen, joka tekee työtä rahasta, alentaa itsensä orjan arvoiseksi ja tekee rikoksen, joka rangaistaan vuosikausien vankeudella!

Kristillinen teeskentely ja kapitalistinen utilitarismi (hyödyllisyyden oppi) ei ollut vielä pilannut näitä vanhan ajan filosofeja. Kun he opettivat vapaita miehiä, lausuiivat he empimättä ja suoraan mielipiteensä. Platon ja Aristoteles, nämä jättiläisfilosofit, joiden polviinkaan saakka meidän muotifilosofimme eivät ulotu, vaikka he kohoaisivat varpailleenkin, tahtoivat, että heidän ihan-netasavaltojensa kansalaiset nauttisivat mahdollisimman suurta lepoa, sillä, lisää Xenofon, ”työ vaatii kaiken ajan ja sitä tehdessään ei ihmiseltä liikene aikaa valtiota ja ystäviään varten”. Plutarkhoksen mukaan voi Spartan suuri lainsäätäjä Lykurgos, ”ihmisistä viisain”, vaatia jälkimaailman ihailua sen vuoksi, että hän vaati tasavallan kansalaisille lepoa kieltämällä heitä harjoittamasta mitään käsityötä.¹⁵

Tähän vastaavat kaikki kristillisen ja kapitalistisen siveysopin filosofit ja puolustajat, että nämä vanhan ajan ajattelijat ja filosofit

saarnasivat orjuutta. Aivan oikein, mutta voiko olla toisin sellaisissa taloudellisissa ja valtiollisissa oloissa? Vanhan ajan yhteiskunta oli alituisesti sodassa ja vapaan miehen täytyi omistaa aikansa lakien säätämiseen ja valtion puolustukseen. Käsitelmä oli silloin liian kehittymätöntä ja liian raskasta, niin ettei sen harjoittamisen ohella voinut täyttää velvollisuuttaan kansalaisena ja sotilaana. Saadaksesen sotilaita ja vapaita kansalaisia täytyi filosofien ja lainsäätäjien suvaita orjuutta sankarillisissa tasavalloissaan.

Mutta eivätkö kapitalismin siveydenapostolit ja taloustieteilijät saamaa nykyaikaista orjuutta, palkkajärjestelmää? Ja keitä ovat ne ihmiset, joille kapitalistinen orja hankkii lepoa? Rothschildeja, Kruppeja jne. – hyödyttömiä ja vahingollisia loiseläimiä, paheittensa ja palvelijainsa orjia. ”Aristoteleen ja Pytagoraan järkeä vallitsivat orjuuden ennakkoluulot”, on halveksuen kirjoitettu, ja kuitenkin haaveili Aristoteles:

”Jos jokainen työkalu käskystä tai ennakolta aavistaen voisi suorittaa tehtävänsä, aivan samoin kuin Dedaluksen taideteokset liikkuvat itsestään tai Hefaistoksen kolmijalat itsestään kävivät pyhään työhön, jos kangaspuut samalla tavoin kutoisivat itsestään, niin ei mestari tarvitsisi käskyläisiä eikä herra orjia.”¹⁶

Aristoteleen uni on nyt muuttunut todellisuudeksi. Koneemme suorittavat höyryä puhkuen, teräksisin, väsymättömin jäsenin, ihmisellillä, ehtymättömällä luomisvoimalla, oppivaisina ja aivan itsestään pyhää työtään, ja kuitenkin on kapitalismin suurten filosofien järki palkkajärjestelmän, kaikista pahimman orjuusmuodon ennakkoluulojen vallassa. He eivät vielääkään ymmärrä, että kone on ihmiskunnan vapahtaja, jumala, joka lunastaa ihmisen palkkatyön ”likaisista taiteista”, jumala, joka hankkii hänelle lepoa ja vapautta.

Kun työläisluokka on perin pohjin päässyt vapaaksi siitä valitsevasta ja sen luonnetta alentavasta paheesta ja nousee koko

pelottavalla voimallaan, ei vaatimaan mainioita ”ihmisoikeuksia”, jotka ovat vaan kapitalistisen nylkemisen oikeuksia, eikä julistamaan ”oikeutta työhön”, mikä on vaan oikeutta kurjuuteen, vaan takomaan rautaista lakia, joka kieltää jokaista tekemästä enemmän työtä kuin mitä yhteiselle hyvinvoinnille on välttämätöntä, silloin tuntee vanhaa maa, onnesta väristen, uuden maailman liikkuvan sisällään. – Mutta voiko vaatia kapitalistisen siveysopin turmele-malta köyhälistöltä miehuullista päätöstä?

Jo puolentoista vuosisataa on köyhälistö, sen miehet, naiset ja lapset saaneet kiivetä kärsimysten rosoista vuorta. Jo puolentoista vuosisadan kuluessa on pakkotyö murskannut sen luita, kuihduttanut sen lihaksia ja pilannut sen hermoja, jo puolentoista vuosisadan kuluessa on nälkä hivuttanut sen vatsaa ja tyhmentänyt sen järkeä.

Oi laiskuus, armahda sinä tätä rajatonta kurjuutta! Oi laiskuus, taiteiden ja kaikkien jalojen hyveiden äiti, vuodata sinä palsamia ihmiskunnan kärsimyksiin!

VIITTEET

1. Descartes, *Les Passions de l'ame*.
2. Tohtori Beddoe, *Memoirs of the Anthropological Society*; Ch. Darwin, *Descent of man*.
3. Usein ovat eurooppalaiset tutkijat aivan hämmästyneet asukkaiden kauneutta ja ylpeätä ryhtiä alkuperäisten kansakuntien keskuudessa, jotka eivät vielä ole tulleet, puhuaksemme runoilijan kanssa, ”saastutetuiksi sivistyksen myrkytetyn henkäyksen kautta”. Australian saanen alkuasukkaista kirjoittaa George Campbell:

”Ei mikään maailman kansa hämmästyä enemmän ensi silmänpäpöksessä. Heidän tasainen ja kuparinväriseiltä hohtava ihonsa, heidän kihara, kullavärinen tukkansa, heidän kaunis ja miellyttävä vartalonsa, sanalla sanoen, koko heidän olentonsa todisti uutta ja loistavaa ihmislajia, ja se vaikutti ikään kuin meidän rotuamme ylempänä oleva.”

Samalla ihmettelystä katsoivat vanhan Rooman sivistyneet, Caesar ja Tacitus, kommunistisia germaaniheimoja, jotka tunkeutuivat roomalaiseen valtakuntaan. Tacituksen tavoin esitti Salvian, ”piispojen opettaja”, 5. vuosisadan sivistyneille kristityille raakalaisia esimerkiksi kelpaavina:

”Me olemme siveettömiä raakalaisten keskuudessa, jotka ovat siveellisempiä kuin me. Vieläkin enemmän: raakalaiset loukkaantuvat meidän siveettömyydestämme. Gootit eivät siedä ainoatakaan hekumoitsijaa heimossaan, ainoastaan roomalaisilla heidän keskuudessaan on nimensä surullisen etuoikeuden nojalla oikeus olla epäpuhtaita. (Rakkaus miehiseen sukupuoleen kuuluvien kesken oli silloin varsin yleinen.) – – Sorretut menevät raakalaisten luokse hakemaan ihmisyyttä ja turvaa.” (De guber-

natione Dei.) Vanha sivistys ja nouseva kristinusko rappeuttivat vanhan maailman raakalaisia aivan samoin kuin vanhuuttaan heikko kristinusko ja uudenaikainen kapitalistinen sivistys rappeuttavat uuden maailman villejä.

Tunnettu katolilainen kirjailija herra F. Le Play, jonka huomiokyvylle täytyy antaa tunnustus, vaikkakaan ei hyväksy hänen ihmisystävällisellä ja kristillisellä poroporvarillisuudella maustettuja yhteiskunnallisia johtopäätöksiään, sanoo kirjassaan ”Eurooppalaiset työmiehet” (1885):

”Baskiirin taipumus laiskuuteen (baskiirit ovat puolipaimentolaisia Uralissa) sekä paimentolaiselämästä johtuva lepo, samoin kuin tottumus ajattelemiseen, joka heimon kyvykkäimpien jäsenten keskuudessa levon vaikutuksesta on yleinen, on usein tuonut mukanaan tapojen hienouden sekä järjen ja arvostelukyvyn terävyyden, jommoista korkeammalla sivistysasteella harvoin tapaa. — Maatyö on heille enimmin vastenmielistä ja he tekevät kernaimmin mitä muuta tahansa kuin antautuvat maata viljelemään.”

Todellisuudessa on maatyö ensimmäinen orjallisen työn esiintymismuoto ihmiskunnan historiassa.

4. 1700-luvulla, ennen kuin suurteollisuus oli päässyt valtaan, ansaitsi työväki siksi hyvin, että se enimmäkseen teki työtä vain neljä päivää viikossa. (Suomentaja.)

5. Ensimmäisessä eurooppalaisessa hyväntekeväisyyskongressissa (Brysselissä 1857) kertoi herra Scrive, muuan Marquette-Lillen rikkaimmista käsiteollisuuden harjoittajista, kongressin jäsenten osoittaessa suosiotaan ja täytetystä velvollisuudesta johtuneella itsetyytyväisyydellä:

”Me olemme ottaneet käytäntöön muutamia huvittelutapoja lapsia varten. Me opetamme heitä laulamaan ja laskemaan työtä tehdessään. Se huvittaa heitä ja tekee heille mahdolliseksi astua rohkeina suorittamaan sitä 12-tuntista työtä, joka on välttämätön elannon hankkimiseksi.”

12 tuntia työtä ja minkälaista työtä! Laskettuna lasten hartioille, jotka eivät vielä ole edes 12 vuoden vanhoja! Materialistit tulevat iankaikkisesti surkuttelemaan sitä, ettei ole olemassa mitään helvetejä, joihin näitä kristittyjä, näitä ihmisystäviä ja näitä lapsien pyöveleitä voisi lähettää!

6. Puhe, pidetty toukokuussa 1863 Pariisin kansainvälisessä yhdistyksessä käytännöllisiä yhteiskunnallisia tutkimuksia varten, julkaistu samana vuonna aikakauskirjassa ”L’Economist francais”.

7. L. R. Villermé: ”Kuvaus silkki-, villa- ja puuvillatehtaiden työmiesten ruumiillisesta ja henkisestä tilasta” (1840). Tätä ei ole käsitettävä siten, että Dolfusit, Kochlinit ja muut elsassilaiset tehtailijat kohtelivat työmiehiään tällä tavoin sen vuoksi, että he olivat tasavaltalaisia patriottoja ja protestanttisia ihmisystäviä, sillä herera Blanqui, akateemikko Reybaud ja Jules Simon ovat huomanneet erittäin katolisten ja erittäin monarkististen Lillen ja Lyonin tehtailijain työmiesten elävän samanlaisessa hyvinvoinnissa. Nämä ovat kapitalistisia hyveitä, jotka ihastuttavalla tavalla sopivat jokaiseen valtiolliseen suuntaan ja jokaiseen uskontoon.

8. 21. päivänä helmikuuta 1878 Berliinissä pidetyssä saksalaisten teollisuudenharjoittajain kongressissa arvioitiin se vahinko, jonka yksistään Saksan rautateollisuus oli kärsinyt viime pulan aikana, 455 miljoonaksi Saksan markaksi.

Tavarain polttaminen tai veteen upottaminen ei ole harvinaista tavarain hintojen keinotekoista korottamista varten. Mm. Jou-

rier aikanaan tuli sosialistiksi sen kautta, että hänen isäntänsä, eräs Marseillen rikkaimmista kauppiaista, pakotti hänet upottamaan mereen kokonaisen riisillä lastatun laivan. Riisin hinta kohosi tämän tempun kautta heti niin paljon, että kauppias laivansa ja lastinsa menettämisestä huolimatta voitti. – Samanlainen tempu tehtiin ainoastaan muutamia vuosia takaperin Yhdysvalloissa. Kun puuvillasato oli odottamattoman runsas, laskeutui puuvillan hinta. Saadakseen hinnan kohoamaan poltattivat keinottelijat, joiden hallussa sato oli, noin neljännes osan koko sadosta, ja korjasivat sen kautta suunnattoman omaisuuden.

Tätä porvarien suunnatonta kansantaloudellista typeryyttä ja pohjatonta ahneutta todistavaa ominaisuutta tarkoittaa tekijä yllä olevalla. Se on ehkä parhain todistus siitä, miten välttämätöntä olisi yhteiskunnan väliintulo, tuotannon ottaminen valtion huostaan, jotta yksityisille tehtäisiin mahdottomaksi tällä tavoin hävittää tarve-esineitä. (Suom. muist.)

9. Keskiajalla takasivat kirkon lait työmiehille vuosittain 90 lepopäivää (52 sunnuntaita ja 38 juhlapäivää), joina työnteko oli kielletty. *Tämä* oli katolilaisuuden suuri rikos ja pääsyynä teollisen ja kauppaa harjoittavan porvariston uskonnon puutteeseen. Niin pian kuin se pääsi ohjaksiin ranskalaisen vallankumouksen avulla, poisti se juhlapäivät ja korvasi seitsenpäiväisen viikon kymmenpäiväisellä viikolla (Ranskan vallankumouksen jälkeen tehtiin uusi kalenteri, jossa oli 10-päiväiset viikot. Tämä kalenteri kumottiin myöhemmin. – Suomentaja.) jotta kansalla olisi ainoastaan yksi lepopäivä jokaista kymmentä päivää kohti. Se vapautti työmiehet kirkon ikeenalaisuudesta valjastaakseen ne sitä kiinteämmin työn ikeenalaisuuteen.

Viha juhlapäiviä vastaan tulee huomatuksi vasta sillä hetkellä, jolloin nykyaikainen teollinen ja kauppaa käyvä porvaristo astuu näyttämölle, eli siis 15:nnellä ja 16:nnellä vuosisadalla. Henrik

IV vaati paavia vähentämään niiden lukua, mutta tämä hylkäsi pyynnön, koska ”eräs nykyään esiintyvä kerettiläisyys tähtää juhlapäiviin”. (Kardinaali d’Ossat’n kirje.) Mutta vuonna 1666 kielsi Perefifixus, Pariisin arkkipiispa, kokonaista 17 niistä. Luterilaisuus, tämä porvariston kauppaja- ja teollisuustarpeisiin sovitettu kirkon muoto, välitti hyvin vähäisen kansan lepoajasta. Se syöksi pyhimykset taivaasta valtaistuimeltaan voidakseen poistaa niiden juhlapäivät maan päällä.

10. Nämä jättiläismäiset juhlat kestivät usein viikkokausia. Don Rodrigo de Lara hankki itselleen morsiamen karkottamalla maurit Calatravasta ja Romancero kertoo tästä että

Las bodas fueron en Burgos
Las tornabodas en Salas:
En bodas y tornabodas
Pasaron siete semanas
Tantas vienen de las gentes...
Que non caben por las plazes...

(Häät vietettiin Burgosissa ja häistä palaamista juhittiin Salasissa. Hää- ja paluujuhliin kului seitsemän viikkoa ja niin paljon ihmisiä virtasi sinne, etteivät kaikki mahtuneet huoneisiin...) Näiden seitsenviikkoisten häjjuhlien viettäjätkin olivat riippumattomuusotien sankarillisia sotamiehiä.

11. Marx: Das Kapital. 2 painos, s. 467–468 (Pääoma, I. Edistys, Moskova 1974, s. 401–402).

12. Siten täytyy esim. Australian villien, huolimatta siitä, että se on syynä heidän sukupuuttoon kuolemiseensa, pukeutua englantilaisten tavalla ja juoda itsensä humalaan englantilaisten tavalla, ainoastaan sen vuoksi, että skotlantilaiset viinapolttimot ja Manchesterin teollisuudenharjoittajat tarvitsevat kuluttajia.

13. Sen jälkeen kun tämä on kirjoitettu, on työläisten omien ponnistusten avulla saatu työpäivän pituuteen nähden korjauksia miltei kaikissa sivistysvaltioissa. Osaksi on esim. Englannissa jo otettu käytäntöön 8-tuntinen työpäivä ja kuten tunnettua vaativat työmiehet sitä kaikkialla lain kautta määrättäväksi pisimmäksi työpäiväksi. (Suom. muist.)

14. Louis Reybaud: ”Puuvilla, sen valtakunta ja kysymykset.” 1863.

15. Platon: Valtio V, Lait VIII; Aristoteles: Poliitiikka II ja VII; Xenofon: Taloustiede IV ja VI; Plutarkhos: Lykurgon elämä.

16. ”’Pakanat, niin pakanat!’ He eivät käsittäneet mitään kansantaloudesta ja kristinuskosta kuten älykäs Bastiat ja jo ennen häntä vielä älykkäämpi MacCulloch on huomannut. He eivät mm. käsittäneet, että kone on paras keino työpäivän pidentämiseksi. He suvaisivat toisten orjuutta sen vuoksi, että se oli toisten täyden kehityksen ehtona. Mutta joukkojen orjuuden saarnaaminen, jotta muutamista raaosta ja puolisivistyneistä nousukaista voisi tulla ’eminent spinners’, ’extensive sausage makers’ ja ’influential shoe black dealers’ (huomattavia kehruutehtailijoita’, ’suuria makkaratehtailijoita’ ja ’vaikuttavia kenkämus-teen kauppiaita’), siihen tarvittavaa erikoiskristillistä kasvatusta ei heillä ollut.” (K. Marx, Das Kapital, s. 728; Pääoma, I. Edistys, Moskova 1974, s. 369.)